

Social ekonomi

För arbete, uthållig tillväxt och utveckling

Rapport från Idéarbetsgrupp **Social ekonomi**

CENTERPARTIET
STOCKHOLMS LÄN

Raymond Svensson, sammankallande

Stockholm januari 2009

Innehållsförteckning

Inledning	3
Detta är den sociala ekonomin	3
Utmaningar för den sociala ekonomin	3
Att hantera den sociala ekonomins utmaningar	4
Ökade kunskaper	4
Forskning och kunskapsspridning	4
Information och rådgivning i entreprenörskap och företagande	5
Den offentliga sektorns upphandlingsverksamhet	5
Kapital	5
Dialog, samverkan och partnerskap	5
Bakgrund	6
Den sociala ekonomins bidrag till uthållig tillväxt, jobb och demokrati	6
Stärker och utvecklar demokratin – skapar delaktighet	6
Bättre hälsa	7
Stärker det sociala kapitalet – utvecklar mellanmännsliga relationer	7
Bidrar till en kommun, regions attraktionskraft	7
Värderingsöverföringar och opinionsbildning	7
Främjar entreprenörskap och företagsamhet	8
Bidrar till arbetstillfällen och lokal utveckling	8
Utvecklar och fördjupar välfärden och bidrar till ökad kvalitet	8
Social ekonomi i Stockholms län	8
Några exempel på aktörer inom den sociala ekonomin	8
Förslag till målgrupper och aktiviteter för Centerpartiet i valen 2010	10
Bilaga 1 Aktörer och litteratur i urval	11
Bilaga 2 Definitioner av social ekonomi	12
Bilaga 3 Växtkraft Mål 3 i Stockholms län mm	14

Deltagare i idéarbetsgruppen

Lars Alenfalk

Raymond Svensson

Lennart Ygstedt

För den slutliga texten och utformningen ansvarar

Raymond Svensson

Arbetsgruppen vill också rikta ett stort TACK till Christian Ottosson som bidragit med bakgrundstexter etc.

Inledning

Arbetsgruppen har haft två möten varav ett med besök av Eva Johansson, NUTEK¹ som där hon arbetar bl.a. med frågor rörande social ekonomi (främst sociala företag).

Ett inplanerat seminarium med företrädare för Kreditgarantiföreningen Stockholms län² och FAMNA³ fick tyvärr inställas p.g.a. för få anmälda deltagare.

Inför såväl mötena som seminariet fick alla kretsordföranden och gruppleddare inbjudningar att förmedla vidare. Information fanns också på distriktets hemsida om seminariet.

Centerpartiet⁴ visade under oppositionstiden i riksdagen ett stort intresse och engagemang i dessa frågor. Bl.a. skrevs årligen att antal motioner och rapporter utarbetades.

I en politik för att främja entreprenörskap och företagande har den sociala ekonomin i dess vida definition en viktig roll.

Vi hoppas att denna rapport kan bidra till att medlemmar och aktiva inom Centerpartiet i Stockholms län får ökade kunskaper om och ett ökat intresse för den sociala ekonomin.

Detta är den sociala ekonomin

I rapporten och i dess bilaga ges en mer allsidig bild av vad som brukar omfattas av "social ekonomi"-begreppet.

Mycket kort kan "sociala ekonomin" sammanfattas som föreningar, ömsesidiga bolag, stiftelser och kooperativ som producerar och/eller distribuerar varor och/eller tjänster och där vinsten inte delas ut till enskilda medlemmar/ägare utan används för att stärka och utveckla verksamheten.

Utmaningar för den sociala ekonomin

Först och främst handlar det om att bli accepterade som viktig aktör i svensk närings- och sysselsättningspolitik, för att inte tala om välfärdens utveckling och lokal utveckling. Denna utmaning äger aktörerna själva att ta ett stort ansvar för: att synliggöra sig och sprida kunskaper, erfarenheter inte minst visavi beslutfattare i politiken men också till andra svenska företag och dess företrädare.

I övrigt handlar det om t.ex. behov av

- ökade kunskaper,
- att sprida kunskaperna/erfarenheterna,
- möjligheter till kapital

¹ www.nutek.se

² http://www.kreditgaranti.se/socek_sth/default.htm

³ www.famna.org

⁴ http://www.centerpartiet.se/upload/Centerpartiet/Vår%20politik/Rapporter/rapporter%202005/ideella_lyftet.pdf
(bla)

- vara en viktig aktör i utveckling av välfärden

Den sociala ekonomin är för närvarande en viktig aktör i näringslivet, för att skapa och utveckla arbetstillfällen. Sektorn har också mycket stora utvecklingsmöjligheter, om politiken förmår att ta sig an sektorns frågeställningar och att fatta beslut som också kan göra att sektorn utvecklas som en dynamisk kraft i landet, länet.

Att hantera den sociala ekonomins utmaningar

Det finns många olika sätt att främja och utveckla den sociala ekonomin. Här anger vi några av de initiativ som Centerpartiet kan ta i olika lokala och regionala församlingar.

Ökade kunskaper

Det behövs ökade kunskaper hos beslutfattare i kommuner, landsting och regionala fora om den sociala ekonomin. Hos den sociala ekonomins aktörer behövs också ökade kunskaper om den offentliga sektorn och därmed hur den kan samspela med marknaden och t.ex. kommunerna. Också ökade kunskaper behövs om omfattningen, inriktningen mm av den sociala ekonomin.

1) Befintliga data hos t.ex. SCB kan användas som underlag för kartläggningar. Initiativ kan också tas för att förbättra befintlig statistiska underlag.

2) Här kan kurser, seminarier och studiebesök vara bra aktiviteter och ske genom samarbete med t.ex. studieförbund, högskolor och universitet.

3) Samverkan med forskare och aktörerna inom den sociala ekonomin kan förbättra kunskapsunderlaget, t.ex. i olika fallstudier.

4) Främjande av s.k. sociala bokslut⁵ kan vara en ytterligare väg att öka kunskaperna om den sociala ekonomin.

Forskning och kunskapsspridning

Det finns en hel del forskning kring den sociala ekonomin, såväl nationellt som internationellt. Samtidigt kan vi konstatera att resultaten av denna forskning inte är tillräcklig känd och spridd, t.ex. t.ex. beslutfattare inom den offentliga sektorn.

5) Kanske ett regionalt nätverk mellan forskare, politiker och "praktiker" (d.v.s. aktiva inom den sociala ekonomin) kan vara ett steg att öka kunskapsspridningen. Dessutom kan ett nätverk med denna sammansättning initiera olika former av forsknings- och/eller utvecklingsprojekt.

6) Deltagande i olika former av samlingsorganisationer och nätverk kan också bidra till ökade kunskaper och att ta del av vunna erfarenheter, t.ex. i SLUP.se, REVES Sverige.

Information och rådgivning i entreprenörskap och företagande

Kommunerna som landstinget ger ekonomiskt stöd till olika informations- och rådgivningsinsatser (Nyföretagarcentrum, ALMI m.fl.). I kommunerna finns också som regel näringslivsenheter som arbetare mycket aktivt med denna typ av frågor.

⁵ http://www.ab.lst.se/upload/dokument/tillvaxt_i_regionen/social_ekonomi/webb_social_redovisning_slup_2005.pdf

7) Offentligt (del)finansierad informations- och rådgivningsinsatser bör också omfatta sådana insatser för att den sociala ekonomin. Här behövs en rejäl kompetenshöjning hos rådgivarna.

8) Samarbetsavtal kan slutas med Coompanion för att säkerställa god kompetens kring frågor om den sociala ekonomin och dess utvecklingsmöjligheter.

Den offentliga sektorns upphandlingsverksamhet

En allt större del av den offentliga sektorns tjänster är idag föremål för upphandling. Upphandling kommer också att bli allt viktigare i att utveckla välfärden och öka medborgarnas inflytande över välfärdstjänsterna, t.ex. genom lagen om valfrihetssystem (LOV⁶). Hittills har den sociala ekonomin varit missgynnad i upphandling genom främst dess småskalighet.

9) Formulera förfrågningsunderlag som att den sociala ekonomins och andra småföretag aktörer inte missgynnas, tex. genom att inte upphandla stora volymer av tjänster tex. stora äldreboenden, stora distrikt för hemtjänst.

10) Väljs LOV (utifrån ett medborgarperspektiv att föredra framför upphandling) som ett sätt att främja medborgarval i välfärden så stimulera den sociala ekonomins aktörer som annan småföretagsamhet att godkännas.

Kapital

Varje företag behöver kapital för att konsolideras och utvecklas. Ett väl känt problem för den sociala ekonomin är alltför svaga balansräkningar. Ett annat är att kunskaperna om den sociala ekonomin hos banker och andra kreditinstitutet är låga. Det gör att den sociala ekonomin i allmänhet har svårt att uppbåda tillräckligt med kapital för angelägna utvecklingsåtgärder. (I princip gäller detsamma för alla andra småföretag). Ibland kan också bristen på kapital utestänga aktörer från att kunna bli antagna som entreprenörer för den offentliga sektorns räkning. För att skapa ytterligare finansieringsmöjligheter har därför kreditgarantiföreningar bildats runt om i landet.

11) Diskutera med den sociala ekonomin om möjligheterna till en bättre kapitalförsörjning. Kanske kommunen via ett eller flera av sina bolag kan gå in som medlemmar i den regionala kreditgarantiföreningen?

Dialog, samverkan och partnerskap

Det finns olika sätt att utveckla samverkan och samarbetet mellan t.ex. kommuner och den sociala ekonomin. Ett öppet klimat och intresse av att öka kunskaperna och bidra till utveckling är bra strategier

12) Engagemang i SKLs nätverk för samverkan med civilsamhället och den sociala ekonomin kan vara ett bra sätt. Även medlemskap i SLUP.se är ett sätt att öka kontaktytan.

13) Ta initiativ till ett årligt "forum" kring den sociala ekonomin; nu och utvecklingsmöjligheter.

14) Utarbeta program för utveckling av den sociala ekonomin. I ett samarbetsprojekt? Starten kan vara en idé- och inspirationsdag.

⁶ <http://www.regeringen.se/sb/d/11059/a/112662>

Bakgrund

I Sverige introducerades begreppet social ekonomi för en bredare publik av Jan Olsson 1994 i boken Den sociala ekonomin, Medborgarna - Sverige - Europa. Genom EU-medlemskapet blev också social ekonomi ett ofta använt begrepp för att kunna hantera viktiga samhällsförhållanden och det nämns bl.a. i strukturfondernas programdokument som viktigt för att uppnå mål som t ex ökad sysselsättning, företagsamhet och regional utveckling.

I diskussionen kring medborgarnas olika sammanslutningar och organisationer används i Sverige begrepp som tredje sektorn, frivilligorganisationer, civilsamhälle, ideell sektor, NGO eller folkrörelse. Andra begrepp som internationellt används synonymt med social economy är non-profit-sector, solidarity economy, alternative economy samt third sector. Vi nöjer oss här med en definition av social ekonomi (se vidare i bilaga 2):

Med social ekonomi avses organiserade verksamheter som primärt har samhälliga ändamål, bygger på demokratiska värderingar och är organisatorisk fristående från den offentliga sektorn. Dessa sociala och ekonomiska verksamheter bedrivs huvudsakligen i föreningar, kooperativ, stiftelser och liknande sammanslutningar. Verksamheter inom den sociala ekonomin har allmännyttan eller medlemsnytta, inte vinstintresse, som främsta drivkraft. (Regeringens arbetsgrupp för den sociala ekonomin (Social ekonomi – en tredje sektor för välfärd, demokrati och tillväxt, 1999)

Den sociala ekonomins bidrag till uthållig tillväxt, jobb och demokrati

Grunden för en framgångsrik politik som syftar till att stärka och utveckla den sociala ekonomin är att det förs en aktiv folkrörelsepolitik från det offentliga Sverige (främst kommuner, landsting, regioner, riksdag/regering).

Social ekonomi förutsätter i sig en aktiv folkrörelsepolitik, lokalt, regionalt som nationellt. Den sociala ekonomin har stor betydelse för demokratin och den regionala utvecklingen, dels genom att kanalisera medborgarnas engagemang i för dem viktiga frågor, dels genom sitt bidrag till regional utveckling, företagande och sysselsättning.

Olika forskningsarbeten understryker också de värden, svåra att mäta i kvantitativa termer, som den sociala ekonomin har för de människor den engagerar. Därför är en aktiv folkrörelsepolitik förutsättningen för ett främjande av den sociala ekonomin.

Stärker och utvecklar demokratin – skapar delaktighet

Medlemmar och aktiva i olika föreningar och folkrörelser tränas i demokratins arbetsformer genom utbyte av idéer, att lyssna, analysera, argumentera och söka gemensamma lösningar i den fråga som finns på dagordningen. Det är inte fel att hävda att folkrörelserna är den parlamentariska demokratins växthus.

I mindre grad än andra så upplever människor som är engagerade i någon förening att man är utanför, istället upplevs delaktigheten som något mycket viktigt. Den egna personen betyder något, för en annan människa eller en idé, ja kanske för "båda".

Tillfälliga och mer lösa "grupperingar" av enskilda personer är också viktiga och bidrar till att utveckla kunskap i och förståelse för demokratiskt arbete.

Bättre hälsa

Delaktighet och engagemang i viktiga frågor främjar människors välbefinnande och hälsa. Föreningar som erbjuder möjlighet till engagemang och gemenskap bidrar på så sätt till att förbättra folkhälsan. Egenmakt har visat sig stärka människors självkänsla, självinsikt och bidra till en god hälsa.

Stärker det sociala kapitalet – utvecklar mellanmännsliga relationer

I föreningsarbetet skapas förutsättningar för ett demokratiskt förhållningssätt och respekt för olika åsikter. Det skapar i sin tur förutsättningar för förtroende och tillit, som utvecklar en social sammanhållning och därmed till det som brukar kallas "socialt kapital".

Man kan mycket kort beskriva "socialt kapital" som både formella och informella normer och regler för ömsesidigt samarbete och hänsynstagande och som växer fram i förtroendefullt samarbete mellan människor. I sin förlängning är det mycket viktigt för fortsatt gott umgänge människor emellan och för utveckling av olika "affärsförbindelser".

Bidrar till en kommun, regions attraktionskraft

Ett varierat och stimulerande kulturliv ger enskilda människor goda möjligheter till upplevelser och utveckling. För t.ex. val av bostadsort och företagslokaliseringar får närheten till god och inspirerande kultur en allt större betydelse.

Föreningar och andra aktörer inom social ekonomi bedriver inom kulturområdet en betydande verksamhet. De bidrar därigenom till att stärka en regions identitet och samtidigt bidrar till attraktionskraften.

Värderingsöverföringar och opinionsbildning

Många är de människor som slutit sig samman kring en idé om ett bättre samhälle, ett gott liv etc. I arbetet att skapa opinion och förverkliga dessa idéer så sker naturligtvis bearbetningar av värderingar som kanske resulterar också i värderingsöverföringar. Ett sätt att mäta detta kan vara att mäta antalet medlemmar men också i lösare former såsom hur många människor som känner för en viss idé, ett visst ställningstagande etc.

Föreningslivet är på så sätt också garanten för ett öppet demokratiskt samhälle och där människor stimuleras till självorganisering utifrån egna behov och intressen.

Främjar entreprenörskap och företagsamhet

Den sociala ekonomin förklaras ibland som folkrörelseföretagande. Gränsen mellan det rent idéburna till att också i praktiken söka förverkliga sina idéer, om t.ex. viss typ av produkter, tjänster etc. är naturligtvis svår att urskilja.

Exempel finns också på att den sociala ekonomins projekt övergått till ett varaktigt företagande där varor och/eller tjänster distribueras och/eller produceras för marknaden. Ibland med den offentliga sektorn som kund, i andra fall med marknaden i övrigt som kund.

Medlemmar och aktiva lär sig genom samarbete med andra att omvandla idéer till konkret verksamhet. Den sociala ekonomin främjar därmed initiativförmåga och företagande.

Bidrar till arbetstillfällena och lokal utveckling

Många lokala aktörer inom den sociala ekonomin startar projekt utifrån de lokala behov som finns och det ges ofta uttryck i ett antal arbetstillfällen, även om det endast är under en begränsad tid. Det lokala utvecklingsarbetet till förmån för kvarterets, stadsdelen eller den egna bygdens utveckling skapar också goda villkor för erfarenhetsutbyte och kunskapsöverföring.

Utvecklar och fördjupar välfärden och bidrar till ökad kvalitet

Den sociala ekonomins lokala förankring, småskalighet och behovsorientering istället för vinst, skapar särskilt goda förutsättningar för att säkerställa välfärdens kvaliteter jämfört med andra driftsformer. När människor som ska nyttja en viss service också har inflytande över dess utförande så är det lättare att också uppnå kvalitativa mål.

Kvalitetskraven och inte enbart minskade kostnader bör vara utgångspunkten när den sociala ekonomin diskuteras som entreprenör till den offentliga sektorn.

Social ekonomi i Stockholms län

Till de viktigare satsningarna som har gjorts i regionen för den sociala ekonomin hör Växtkraft Mål 3, vilket redovisas översiktligt i bilaga 3. Där återfinns också länsstyrelsens beskrivning av den sociala ekonomin i länet.

Sammanfattningsvis kan sägas att det finns totalt inte mindre än 6 590 företag inom den sociala ekonomin i länet vilket motsvarar 7 125 arbetstillfällen. Av dessa arbetar tre fjärdedelar på arbetsställen som totalt anställer fyra personer eller mindre. Av dessa arbetar 63 % i ideella föreningar, 18 % i ekonomiska föreningar, 7 % i samfälligheter, 7 % i stiftelser och 6 % i trossamfund. Det totala antalet personer som sysselsätts genom den sociala ekonomin är dock nästan 55 000 personer eller 5,8 % av hela länets antal anställda vilket är en betydande andel. I genomsnitt är 60 % kvinnor.

Mätt som omsättning står företagen inom den sociala ekonomin för cirka två procent av den totala omsättningen för företagen i länet. De allra flesta omsätter dock mycket små summor och enligt länsstyrelsens studie bara cirka 40 som omsätter mer än 100 000 SEK per år.

Det finns 30 sociala företag i länet varav 22 är ideella föreningar, sju ekonomiska föreningar och en stiftelse. Det finns fyra sociala företag som har mer än 100 personer verksamma: KRIS (250), Situation Sthlm (200), Spånga Blåband (168) och Basta (134). Generellt kan de sociala företagen i Stockholms län delas upp i två verksamhetsinriktningar och oftast bedriver företagen verksamhet inom båda dessa inriktningar:

- Produktion av välfärdstjänster som rehabilitering, arbetsträning, utredning etc. Detta sker antingen genom att offentlig sektor köper tjänster (platser/timmar) eller bidrag (verksamhetsbidrag eller projektbidrag) eller att offentlig sektor tar kostnader för anställda och lokaler hos det sociala företaget.
- Produktion av varor och/eller tjänster som säljs på privat och/eller offentlig marknad. Exempelvis arbetsmarknadsverksamhet, missbruksrehabilitering, datautbildning, trädgårdsodling, cykelverkstad, secondhandbutiker, café, hantverkstjänster, bageri, förpacknings- och monteringsarbete mm

Några exempel på aktörer inom den sociala ekonomin

Vi vill här lyfta fram några föreningar som vi tycker är bra företrädare för den sociala ekonomin, förutom en del kända organisationer från länet såsom t ex KRIS (kriminellas revansch i samhället, www.kris.a.se), Stadsmissionen (www.stadsmissionen.se) och kooperativet Basta (www.basta.se).

Spånga Blåband & projektet Skapa Goda Cirklar www.spangablband.nu

Under slutet av 2001 och början av 2002 bedrev Spånga Blåbandsförening en förstudie inför projektet "Skapa goda cirklar". Föreningen har 350 medlemmar, varav nära 75 % har sina rötter i länder utanför Sverige. Från föreningens sida vill man bland annat bryta utanförskap och bidragsberoende. Man ville arbeta med att:

- Ta vara på frivilligorganisationernas nätverk
- Fördjupa samarbetet mellan frivilligorganisationerna och sjukvården (okonventionell rehabilitering)
- Utveckla metoder för samarbete mellan frivilligorganisationerna och den offentliga sektorn
- Grunda ett socialt kooperativ för att bland annat ge tillfälle till arbetsträning

Under hösten 2005 övergick Skapa Goda Cirklar från att vara EU-projekt till verksamhet i egen regi. I nuvarande skede arbetar man på uppdrag från fem stadsdelsförvaltningar i Stockholm. Man samarbetar även direkt med arbetsförmedlingen i Skärholmen. Projektet "Skapa goda cirklar" har medverkat till att föreningen vuxit, både i medlemsantal och i ekonomisk omfattning. Vid sidan av kurser för långtidsarbetslösa har man byggt upp egna arbetsplatser för praktik och arbetsträning och ett etniskt nätverk av arbetsplatser med bland annat restauranger, affärer och verkstäder.

Till framgångsfaktorerna som har identifierats räknas bland annat okonventionella lösningar, en miljö där alla känner sig sedda och regelbundna avstämningar med samarbetspartners. En rekommendation som har nämnts i samband med detta projekt är att släppa kravet på "stora projekt", dels med tanke på att det handlar om nischer, dels för att det är svårt för aktörerna inom den sociala ekonomin att genomföra alltför stora projekt.

Xpandia Vision www.xpandiavision.se

Det här är en ekonomisk förening som bildades 2001 och som arbetar i projektform för att föra in ungdomar på arbetsmarknaden. Huvudsakligen är det arbetsmarknadsfrågor, samhällsinformation och rådgivning som man jobbar med.

Genom information, coaching, studie- och yrkesvägledning mm slussas arbetslösa ungdomar vidare till praktik, arbete eller utbildning. Efter en introduktion på fyra veckor erbjuds alla ett individuellt utformat mentorskapsprogram på upp till sex månader. Därtill genomför projektet som sådant en uppföljning under de tre första månaderna efter att deltagaren har slutat programmet.

Xpandia Vision arbetar i projektform dels med uppdrag från offentlig sektor men också med projekt som man har utformat själva och till vilka man lyckats få finansiering från EU eller myndigheter.

Gränslös vänskap kvinnocenter www.grimstarc.se

Detta är en ideell förening som vill stödja och motivera kvinnor i sitt arbetssökande, få dem att hitta rätt sorts studievägar och stärka dem som personer samt få dem att känna sig som en del av det svenska samhället. Gränslös vänskap är ett resurscentrum som är öppet för kvinnor med såväl svensk som utländsk bakgrund och det som de har gemensamt är att de står utanför arbetsmarknaden.

Gränslös vänskap är ett exempel på en förening som jobbar just med de personer som ofta behöver ganska lång tid på sig för att själva kunna ta steget från utanförskap och ut på arbetsmarknaden. Fokus är riktat på de personer som inte själva klarar att ta sig in på arbetsmarknaden, ofta på grund av att

man inte är van vid att vilja ta makten över sitt eget liv och sätta upp egna mål. Till aktiviteterna på centret hör svenskundervisning anordnad via volontärer, friskvård och studiebesök.

Coompanion i Stockholms län www.coompanion.com/stockholm

Coompanion Roslagen <http://www.coompanion.se/roslagen>

Den sociala ekonomin, som kommuner m.fl.har ofta Coompanion som viktig utvecklingsresurs. Via dessa organisationer nås stora delar av den sociala ekonomin i länet. Via Coompanion nås också Stockholms läns utvecklingspartnerskap för den sociala ekonomin, SLUP.se

Förslag till målgrupper och aktiviteter för Centerpartiet i valen 2010

Väljarmålgruppen är naturligtvis främst de som är engagerade inom den sociala ekonomin. Vi vill t.ex. lyfta fram sektorerna hälso- och sjukvård, omsorg samt alla former av sociala företag.

För att skapa goda kunskaper, utveckla nätverk och skapa allianser inför valen 2010 listar vi nedan några aktiviteter som kan genomföras:

- * Studie- och arbetsplatsbesök av (främst) förtroendevalda
- * Insändare, debattartiklar och initiativ till nyhetsartiklar/inslag
- * Initiativ i kommun- och landstingsfullmäktige (t.ex. interpellationer vid majoritet och motioner i opposition)
- * Utformning av lokala program för att främja den sociala ekonomin

Bilaga 1 Aktörer och litteratur i urval

Aktörer i urval

Här har vi listat en del av de framstående aktörer på området som kan vara bra att känna till.

- REVES, europeiskt nätverk för lokala myndigheter och aktörer inom den sociala ekonomin <http://www.revesnetwork.net>
- CECOP, europeisk organisation för kooperativ <http://www.cecop.coop>
- Companion, rådgivare för kooperativa företag <http://www.companion.se>
- FAMNA, riksorganisation för vård och omsorg utan vinstsyfte <http://famna.org/>
- KGF Stockholms län, kreditgarantiföreningen <http://www.kreditgaranti.se>
- SLUP, resursbank och handelsplats utan eget vinstintresse för och av den sociala ekonomin i Stockholms län, www.slup.se
- SERUS, Social ekonomi och regional utveckling i Skandinavien <http://serus.se>
- SISE, skandinaviska institutet för social och offentlig ekonomi www.socek.se
- CICOPA, internationell organisation för kooperativ <http://www.cicopa.coop>
- Cooperatives Europe, europeiska grenen av International Co-operative Alliance <http://www.coopseurope.coop>
- ENSIE, europeiskt nätverk för social integration <http://ensie.org>
- ESF-rådet, statlig myndighet som förvaltar EU-fonder, www.esf.se
- SKOOPi, sociala arbetskooperativens intresseorganisation <http://www.skoop.coop>
- Social Economy Europe (CEP-CMAF), paraplyorganisation på EU-nivå <http://www.socialeconomy.eu.org>

Litteratur i urval

Social ekonomi – en tredje sektor för välfärd, demokrati och tillväxt?. Kulturdepartementet 1999

Många bäckar små – uppföljning av Insatsområde 4 inom Växtkraft Mål 3 i Stockholms län under åren 2001-2005. Plattformen för lokal utveckling med social ekonomi.

Social ekonomi i Stockholms län – kartläggning av företagen inom den sociala ekonomin. Länsstyrelsen i Stockholms län (2007)

Den sociala ekonomin. Lundholm, Emma (1999)

Rapporterna om den sociala ekonomin; Västra Götalands-regionen (2002) respektive Region Skåne (2003). Svensson, Raymond

På sidan om eller tillsammans – goda exempel på den sociala ekonomin möjligheter. Länsstyrelsen i Stockholms län och Plattformen för lokal utveckling med social ekonomi.

Bilaga 2 Definitioner av social ekonomi

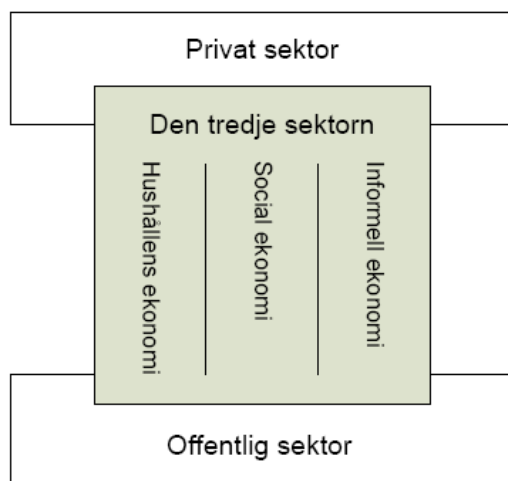
Några andra försök till definitioner av social ekonomi följer här.

Begreppet "social ekonomi" är relativt välkänt och etablerat i de latinska länderna i EU. Däremot är det närmast okänt, eller i vårt fall nytt i de övriga EU-länderna, där dock begreppet "tredje sektorn" under senare tid använts som en motsvarande beteckning. (Det bör dock uppmärksammas att den sociala ekonomin utgör ett något vidare begrepp än tredje sektorn, eftersom privat, men ej vinstmaximerande verksamhet, kan ingå i den sociala ekonomin). Ett försök att definiera begreppet social ekonomi kan formuleras som demokratisk styrda ekonomiska verksamheter som varken försiggår inom den offentliga sektorn eller har ekonomisk vinst som huvudsyfte för verksamheten. Ett populärt sätt att beskriva detta har redan antytts: den sociala ekonomi utgör en tredje, "medborgarstyrd" sektor, vid sidan av de vinstmaximerande delarna av marknadsekonomin och den verksamhet som bedrivs inom den offentliga sektorn. (H. Westlund och S. Westerdahl, *Den sociala ekonomins bidrag till lokal sysselsättning – Institutet för social ekonomi, 1996*)

"Med social ekonomi avses [här] organiserade och näringsdrivande verksamheter som primärt har samhällliga ändamål. Dessa sociala och ekonomiska verksamheter bygger på demokratiska värderingar och är organisatoriskt fristående från den offentliga sektorn. De bedrivs huvudsakligen i föreningar, kooperativ, stiftelser och liknande sammanslutningar. Verksamheter inom den sociala ekonomin har allmännytta eller medlemsnytta som främsta drivkraft inte vinstintresse ... / ... Begreppet social ekonomi (économie sociale) kommer ursprungligen från Frankrike och används som ett samlingsnamn för företag och organisationer som bedriver ekonomisk verksamhet med en samhällig funktion. 1989 blev begreppet en officiell term inom EU och introducerades som ett officiellt begrepp i Sverige i samband med landets medlemskap i Europeiska Unionen (EU) 1995. Inom EU har definitionsproblemet lösts genom att avgränsa social ekonomi utifrån verksamheternas juridiska former. Den officiella definitionen (CMAF) utgår från fyra juridiska former: Cooperatives (Kooperativ), Mutuals (Ömsesidiga företag), Associations (Föreningar), Foundations (Stiftelser). (Länsstyrelsen i Stockholms län 2007)

Som vi kan se av dessa definitioner kan vi tala om dels den sociala ekonomins *värden* eller *mål*, dels vilken *form* den tar sig. Till det senare hör då att organisera sig i en stiftelse, ideell förening, ekonomisk förening, samfällighet, trossamfund eller liknande. Till den förra hör inte minst att betona den sociala ekonomins demokratiska värde och betydelse för deltagandet i samhället på olika plan.

Emma Lundholm (1999) har därutöver bidragit med att skilja den sociala ekonomin inte bara från den privata och den offentliga utan även från hushållens ekonomi (barnpassning, omsorg) och den informella ekonomin (bärplockning, arbetsutbyte). Följande bild är tagen ur Länsstyrelsen i Stockholms län (2007).

Den ideella sektorn anses motsvara ungefär 4 procent av BNP i Sverige samtidigt som staten har tagit på sig ansvaret för sociala uppgifter som i många andra länder mer direkt kommit att hanteras av den ideella sektorn. Denna har haft ett brett ansvar med ett brett utbud till stora delar av befolkningen och inte främst inriktat på särskilda samhällsgrupper. Trots detta saknas god statistik om just den sociala ekonomin via t ex SCBs Företagsregister CFAR, kanske för att den sociala ekonomin inte har uppmärksammats i den offentliga diskussionen i Sverige.

Bilaga 3 Växtkraft Mål 3 i Stockholms län m.m.

EU-programmet syftade till att stärka personers ställning i arbetslivet och gav stöd till kompetensutveckling och annat som skapade förutsättningar för konkurrenskraftiga företag. Programmet pågick under 2000-2006 och bestod av fyra olika insatsområden varav ett var lokal utveckling. Det är detta delområde som är intressant att titta närmare på här och det syftade till att stödja mindre projekt av lokal karaktär ägda av icke-statliga organisationer, lokala partnerskap och grupper. Syftet avgränsades under tiden till att fokusera på personer som är eller riskerar att bli långtidssjuka eller långtidsarbetslösa. Ett särskilt önskemål har varit att stimulera små och nya aktörer. Det omfattade i länet enbart 2.5 % av den totala budgeten i Stockholms län för Växtkraft Mål 3.

Plattformen för lokal utveckling med social ekonomi – som 2005 tog över Kooperativ utveckling i Stockholms läns funktion som mellanhandsorganisation för insatsområde 4 – har gjort en utvärdering av resultaten 2001-2005 inom insatsområde 4 inom Växtkraft Mål 3. Syftet med utvärderingen var att synliggöra lyckade projekt och samtidigt synliggöra strukturella hinder för att den sociala ekonomin ska kunna ta ökat ansvar för tillväxten i Stockholms län. I utvärderingens bilagor framgår det att stöd har gått till projekt av mycket skilda slag. Generellt anges dock att träffbilderna beträffande målgrupperna Integrationsprojekt, Funktionshindrade och långtidsarbetslösa/långtidssjuka har varit mycket god

Under perioden 2001 till och med 2005 har 181 projekt erhållit stöd från Insatsområde 4 – Lokalt projektstöd – Växtkraft Mål 3 i Stockholms län.

Sammanlagt har drygt 21 miljoner kronor fördelats till i första hand förstudier och ett mindre antal pilotprojekt.

Se tabell till höger för fördelning i länet av 121 av projekten (vissa projekt har inte förts till någon enskild kommun då de var regionala eller nationella).

Högerkolumnen anger vad som proportionerligt hade varit utfallet utifrån befolkningens mängden i varje kommun.

Kommun	Antal projekt	Förväntat antal projekt
Botkyrka	9	4,9
Danderyd	-	1,9
Ekerö	1	1,5
Haninge	3	4,6
Huddinge	1	5,7
Järfälla	2	3,9
Lidingö	1	2,7
Nacka	-	5,1
Norrtälje	14	3,5
Nykvarn	-	0,5
Nynäshamn	2	1,6
Salem	-	0,9
Sigtuna	-	2,3
Sollentuna	-	3,8
Solna	2	3,9
Stockholm	70	49,1
Sundbyberg	-	2,2
Södertälje	6	5,1
Tyresö	-	2,6
Täby	-	3,9
Upplands Väsby	-	2,4
Upplands-Bro	-	1,4
Vallentuna	1	1,7
Vaxholm	-	0,6
Värmdö	5	2,2
Österåker	4	2,4
	121	

Avvikelsen för Stockholms stad förklaras bl.a. med att där finns hög andel av målgruppen utländsk bakgrund och fler socialt utsatta p.g.a. den större anonymitet som finns. Samtidigt har Norrtälje lyckats med att ett flertal landsbygdsprojekt vilket bidrar till att kommunen märker ut sig i denna tabell. Det noteras också att Värmdö kommun har en tydligt uttalad policy att satsa på den sociala ekonomin, som förklaring till varför kommunen har haft relativt många projekt.

De strukturella hinder som lyfts fram i utvärderingen är följande:

- informations- och kunskapsbrister, ofta grunden för befintliga fördomar och vanföreställningar och tillhörande diskriminering
- oklarheter i ansvars- och arbetsfördelningen mellan olika offentliga aktörer (vilket försvårar för den sociala ekonomins aktörer att hitta rätt)
- okunskap och osäkerhet om den sociala ekonomin. SKL nämner inte den sociala ekonomin eller dess olika aktörer i sina rapporter om introduktion av nyanlända etc.
- negativ attityd hos många kommunala och andra offentliga tjänstemän
- svårigheter att få beslut och stor ryckighet i finansieringsbesluten på olika nivåer

Till övriga lärdomar från insatsområde 4 som nämns i utvärderingen hör:

- Brist på möjlighet att föra över eventuellt överskott till utvecklingsfond el dyl.
- Brist på förståelse för sociala innovationsprocesser enligt trial-and-error-metod
- Få av de etablerade folk rörelseaktörerna (kyrka, idrott) har varit involverade i projekten
- Vissa projekt har legat i marginalen av programmets syften och utan koppling till arbetsmarknaden eller de prioriterade målgrupperna
- Det är relativt sett få som har pekat på direkta problem med kapitalförsörjning

Rekommendationer från utvärderingen:

- Större möjligheter till pilotprojekt med bl a högre maximigräns för bidrag än 200 000
- Satsa på stora riktade informationsinsatser
- Utarbeta ett system för utvärdering och kvalitetssäkring av nya metoder och tjänster
- Tillgodose det stora behov av insatser som finns från mångkulturella föreningar
- Skapa möjligheter för innovationsprojekt och innovationssystem genom att finansiering och goda miljöer för systematisk kunskapsutveckling

Länsstyrelsen i Stockholms län

I en skrift från 2007 gör Länsstyrelsen en kartläggning av den sociala ekonomin med fokus på ett flertal olika företag som är de vanligast förekommande.⁷ Det finns totalt 6 590 företag inom den sociala ekonomin i länet vilket motsvarar 7 125 arbetstillfällen. Av dessa arbetar tre fjärdedelar på arbetsställen som totalt anställer fyra personer eller mindre. Av dessa arbetar 63 % i ideella föreningar, 18 % i ekonomiska föreningar, 7 % i samfälligheter, 7 % i stiftelser och 6 % i trossamfund. Det totala antalet personer som sysselsätts genom den sociala ekonomin är dock nästan 55 000 personer eller 5,8 % av hela länets antal anställda vilket är en betydande andel. I genomsnitt är 60 % kvinnor och verksamhetsinriktningen ser i grova drag ut som följer:

1. Verksamhet i andra intresseorganisationer (1 696 arbetsställen)
2. Sport (698 arbetsställen)
3. Utbildning (589 arbetsställen)
4. Fastighets- och uthyrningsverk., företagstjänster (583 arbetsställen)
5. Verksamhet i religiösa samfund (575 arbetsställen)
6. Kultur (436 arbetsställen)

Länsstyrelsen i Stockholms län s 49

Vad gäller den geografiska lokaliseringen av den sociala ekonomins aktörer som Länsstyrelsen studerade ser fördelningen per kommun ut som följer. I stort kan vi konstatera att i förhållande till folkmängd finns det

⁷ Det som studeras närmare är ideella föreningar som är näringsdrivande, ekonomiska föreningar, samfälligheter som driver näringsverksamhet, registrerade trossamfund som driver näringsverksamhet, stiftelser som är allmännyttiga och näringsdrivande.

många arbetsställen i Stockholms kommun samt i Södertälje, enligt rapporten dock beroende på statusen som huvudstad respektive antroposofernas aktiviteter kring Järna och Södertälje. Huddinge, Nykvarn och Upplands Väsby kommuner skiljer dock ut sig i sammanhanget med mindre än 2 arbetsställen per 1 000 invånare.

Kommun	Antal arbetsställen, Social ekonomi	Andel arbetsställen, Social ekonomi (%)	Folkmängd (2005-12-31)	Antal arbetsställen/1000 Invånare
Botkyrka	174	2,59	76 592	2,3
Danderyd	96	1,43	30 226	3,2
Ekerö	72	1,07	24 010	3
Haninge	150	2,23	71 837	2,1
Huddinge	169	2,51	88 750	1,9
Järfälla	123	1,83	61 743	2
Lidingö	113	1,68	41 892	2,7
Nacka	196	2,91	80 247	2,4
Norrtälje	252	3,75	54 596	4,6
Nykvarn	13	0,19	8 354	1,6
Nynäshamn	60	0,89	24 648	2,4
Salem	30	0,45	14 334	2,1
Sigtuna	120	1,78	36 711	3,3
Sollentuna	126	1,87	59 335	2,1
Solna	203	3,02	60 575	3,6
Stockholm	3 776	56,15	771 038	4,9
Sundbyberg	123	1,83	34 016	3,6
Södertälje	286	4,25	80 553	3,6
Tyresö	82	1,22	41 134	2
Täby	132	1,96	60 594	2,1
Upplands-Bro	48	0,71	21 327	2,3
Upplands Väsby	73	1,09	37 624	1,9
Vallentuna	72	1,07	27 397	2,6
Vaxholm	38	0,57	10 123	3,8
Värmdö	101	1,5	34 993	2,9
Österåker	84	1,25	37 336	2,2
andra län	13	0,19	-	-
Stockholms län	6 725	100	1 889 945	2,74

Det ovan sagda gäller den sociala ekonomin i sin helhet. För de sociala företagen i länet ser det översiktligt ut som följer.

